

بوم‌شناسیِ تخیلاتِ کودکی (مجموعه مقالات)

ترجمه:

ناہید رضازادہ

گردآورنده:

محمد عظیمی

نقاشی‌ها:

علی نورپور

۱۴۰۰

سرشناسه:	عظیمی، محمد، ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدیدآور:	بوم‌شناسی تخیلات کودکی (مجموعه مقالات)/گردآورنده محمد عظیمی؛
مشخصات نشر:	ترجمه ناهید رضازاده؛ نقاشی‌ها علی نورپور.
مشخصات ظاهری:	مشهد: جهاد دانشگاهی، واحد مشهد ۱۷۲ص.: مصور.
فروست:	انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد؛ ۵۷۴. علوم انسانی؛ ۸۳.
شابک:	978-964-324-477-4
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	تخیل در کودکان -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع:	Imagination in children --* Addresses, essays, lectures
موضوع:	محیط زیست و کودکان -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع:	Children and the environment--*Addresses, essays, lectures
شماره افزوده:	رضازاده، ناهید، ۱۳۶۴-
شماره افزوده:	نورپور، علی، ۱۳۶۷-، تصویرگر
شماره افزوده:	جهاد دانشگاهی، واحد مشهد. انتشارات
رده بندی کنگره:	BF ۷۲۳
رده بندی دیویی:	۱۵۵/۴۱۳

انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد

مشهد، میدان آزادی، پردیس دانشگاه، سازمان مرکزی جهاد دانشگاهی خراسان رضوی
 ص. پ. ۱۳۷۶-۹۱۷۷۵ تلفن: ۳۸۸۳۲۳۶۷ دفترپخش: ۳۸۸۲۹۵۸۹
 فروشگاه یک: ۳۸۴۱۸۰۷۰ فروشگاه دو: ۳۸۸۲۹۵۸۹ فروشگاه سه: ۳۸۴۰۳۴۶۳
www.jdmpress.com info@jdmpress.com

بوم‌شناسی تخیلات کودکی (مجموعه مقالات)

ترجمه: ناهید رضازاده؛ گردآورنده: محمد عظیمی

نقاشی‌ها: علی نورپور / صفحه‌آرایی: میثم باقری / طرح جلد: وحید عرفانیان
 چاپ: نیکو / صحافی: حافظ

چاپ اول / زمستان ۱۴۰۰ / ۱۰۰۰ نسخه / شماره نشر ۵۷۴

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۴-۴۷۷-۴ ISBN: 978-964-324-477-4

کلیه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است.

قیمت: ۵۹۰.۰۰۰ ریال

به نام خداوند جان و خرد

انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد بر این باور است که نخستین گام در راه بهبود ساختارهای اقتصادی-اجتماعی و توسعه کشور، دستیابی به تازه‌های دانش و نشر یافته‌های پژوهشگران است. کتاب حاضر، پانصد و هفتاد و چهارمین اثری است که با همین رویکرد منتشر می‌شود. رهنمودهای خوانندگان فرهیخته می‌تواند ما را در ارتقای سطح کیفی و کمی این آثار یاری نماید.

انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد

به یاد شبنم ورمیصا

”بشر علاوه بر ضروریاتی مانند غذا، آب، انرژی و هوا، برای سلامت روان خود نیازمند ارتباطاتی نامحسوس با طبیعت است. ما تازه به زحمت کشف کرده‌ایم که آن ارتباطات چه چیزهایی ممکن است باشند...”

پل شپرد، ۱۹۶۹

فهرست مطالب

پیشگفتار | عبدالحسین وهابزاده // ۹

مقدمه | محمد عظیمی // ۱۳

بخش اول // ۲۹

بوم‌شناسی تخیلات کودکی از ادیت کاب | پل شپرد // ۳۱

نبوغ کودکی: زندگی و تفکرات ادیت کاب | سالی شوین // ۳۷

بوم‌شناسی تخیلات کودکی از ادیت کاب | درو کلاری // ۶۳

بخش دوم // ۷۱

بوم‌شناسی تخیلات کودکی | ادیت کاب // ۷۳

بخش سوم // ۹۳

بوم‌شناسی حافظه محیطی | لونیس چاولا // ۹۵

سعی کن به یاد بیاوری | دیوید سوبل // ۱۲۵

کودکان، فرهنگ و ادیت کاب | مارگارت مید // ۱۵۵

پیشگفتار*

آخرین کتابم با عنوان «کودک و طبیعت» یک درسنامه برای مریبان و فارغ التحصیلان دانشگاه هاست که بتوانند با کودکان کار کنند، البته من همیشه دوست داشته‌ام با کودکان کار کنم، ذهنم به تازگی سراغ مدرسه طبیعت نرفته، من تقریباً از همان زمان که در دانشگاه بوم‌شناسی می‌خواندم و نخستین مقاله را درباره رابطه کودک و طبیعت به نام «The Ecology of Imagination in Childhood» که متعلق به ادیت کاب بود خوانده بودم، ذهنم معطوف به این موضوع شد. زمانی که این بحث هنوز به صورت یک رشته تحصیلی تمام‌عیار در نیامده بود. مطالعات شخصی ادیت کاب، او را به این نتیجه رسانده بود که تجربه طبیعت در کودکی بر احساسات و انگیزش‌های کودکانه تأثیرات عمیقی می‌گذارد، به نحوی که برای تمام عمر می‌ماند. این مقاله را من ۴۴ سال پیش خواندم بعد از آن هم به این موضوع علاقه داشتم مثلاً در کتاب «بوم‌شناسی، علم عصیانگر»^۱ یکی از مقالاتی که ترجمه کردم به همین موضوع می‌پردازد به نام

* بریده‌ای از یک مصاحبه با عبدالحسین وهاب‌زاده

۱. این کتاب یکبار توسط نشر جهاد دانشگاهی مشهد (۱۳۹۳) و یک بار هم توسط نشر چشمه (۱۳۸۱) منتشر گردیده است.

«کودکی به یاد مانده»، منتها در بوم‌شناسی هم این بحث وجود دارد که انسان تأثیراتی از زیستگاه اجدادی‌اش - که میلیون‌ها سال در آن زندگی کرده - می‌گیرد که این تأثیرات دیرپا هستند من اینها را می‌دانستم اما به نظرم نمی‌آمد این کاری باشد که مسئولیتش با من باشد و فکر می‌کردم این موضوع مربوط به صاحبان تعلیم و تربیت است و باید صاحب‌نظران آن رشته سراغ آن بیایند، ولی از یک جایی به بعد احساس کردم که در تعامل با دانشجوها انگار دارم در زمین شوره‌زار سنبل می‌کارم. دانشجوهای ما هیچ‌گونه احساسات و عواطفی نسبت به طبیعت از خودشان نشان نمی‌دهند مگر همان‌هایی که پیشینه تعامل با طبیعت یا تبار روستایی دارند و بعد بیشتر روی این موضوع متمرکز شدم و به این نتیجه رسیدم که این نازک‌طبعی را باید کنار بگذارم که این رشته من نیست، چرا که عملاً گس دیگری را ندیدم که بیاید تمام عیار خودش را درگیر این مسأله کند. به نظرم می‌آمد که ما داریم جوان‌هایمان را از دست می‌دهیم، نسل جدید رابطه‌شان با طبیعت کم است و همه توانایی‌هایی که باید در این تعامل با طبیعت شکل بگیرند از دست می‌دهند، یعنی استعدادهای حسی، حرکتی، شناختی و عاطفی‌شان ناقص می‌ماند و چون با هم در طبیعت نیستند و بودنشان فقط در کلاس‌هاست اینها تجربه اجتماعی هم به دست نمی‌آورند چون کلاس جای تجربه اجتماعی نیست. کودک در طبیعت می‌تواند تجربه اجتماعی را به دست بیاورد. مطالعات روانشناسان نشان می‌دهد که بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی ما، نداشتن روحیه کارهای جمعی، تحمل نکردن دیگران و خودخواهی به خاطر بزرگ‌شدن در فضای بسته است. حالا اینها همه یک طرف، من به عنوان یک بوم‌شناس که به سرنوشت میراث‌های طبیعی و محیط زیست خودمان علاقه‌مند بودم می‌دیدم اینهایی که از دانشگاه‌های ما فارغ‌التحصیل می‌شوند و پیشینه تجربه با طبیعت در کودکی نداشتند هیچ

میلی برای نجات طبیعت ندارند، یعنی قطع این رابطه با طبیعت یک معامله دو سر باخت است یعنی هم نسل‌ها می‌بازند و هم طبیعت می‌بازد. لذا به نظرم آمد باید از یک جایی شروع کنیم. حالا اینکه من به اندازه کافی برای این کار ذیصلاح هستم یا نه، به نظرم آمد که باید شروع کنم، شاید کسانی که صاحب صلاحیت هستند بعدها بیایند و کار را از دست من بگیرند و ادامه بدهند.